

Jaarverslag vrijwilligersgroep landgoed Steenenburg Nieuwkuijk

Ralf Van Humbeek

30-12-2022

Inhoud

1. Inleiding	2
2. Doelstellingen	3
2.1 Wettelijke kaders en doelstellingen	3
2.2 Uitgangspunten bij het beheer	3
3. Vrijwilligers	3
4. Uitgevoerde werkzaamheden	4
5. Afbeeldingen	5

1. Inleiding

In het voorjaar van 2022 is geïnitieerd om een vrijwilligersclub op te zetten op landgoed Steenenburg te Nieuwkuijk (voormalig Land van Ooit). Dit initiatief is begonnen tijdens een veldbezoek met de beheerder Mieke van Oort, die doorverwezen heeft naar de Natuur en Milieuvereniging Heusden (NVMH). De vrijwilligersgroep is opgezet en wordt ondersteund door de vereniging. Na de eerste kennismakingen heeft er een gesprek plaatsgevonden met de gemeente Heusden, waarbij aanwezig waren; Rick Dusée (projectleider gebiedsontwikkeling gem. Heusden), Richard Groenen (projectondersteuner gem. Heusden), Mieke van Oort (beheerder gem. Heusden), Fons van Dijk (voorzitter NVMH), Harrie Nijënstein (secretaris VMVH) en Ralf Van Humbeek (initiatiefnemer en begeleider vrijwilligersgroep NVMH). Tijdens dit gesprek zijn verwachtingen uitgesproken en de doelstelling van de vrijwilligersclub gedefinieerd.

Door de huidige ontwikkelingen op het landgoed met veranderende functies, waarbij landbouw plaatsmaakt voor woningbouw en een zorgcampus verandert het gebied. Dit geeft een mooie aanleiding voor het creëren van bewustzijn bij nieuwe bewoners, gebruikers en gemeente van het belang en de noodzaak tot bescherming van dit unieke gebied middels het opzetten van een vrijwilligersgroep op Landgoed Steenenburg.

Ik wil graag iedereen bedanken die tot dit moment een bijdrage heeft geleverd aan de vrijwilligersgroep, maar in het bijzonder de vrijwilligers zelf! Er zijn afgelopen jaar hele mooie stappen gezet in beheer en kennisdelen, waar het landgoed profijt van heeft.

Met groene groet,

Ralf Van Humbeek

2. Doelstellingen

2.1 Wettelijke kaders en doelstellingen

Het landgoed vervult diverse functies, zoals; recreatie en ecologie. Het landgoed maakt deel uit van het Natuur Netwerk Brabant (NNB) welke beleidsmatig bescherming regelt vanuit provincie Noord-Brabant. Tevens is de Wet Natuur Bescherming (WNB) en het Groenstructuurplan van de gemeente Heusden van toepassing. De WNB is een soortenbeschermingswet voor zowel fauna als flora. Het groenstructuurplan beschermt het groene karakter van de gemeente.

Met de vrijwilligersgroep worden diverse doelstellingen beoogt:

1. Samenwerken in de natuur en bijdragen aan het beheer van het landgoed.
2. Kennis delen over de natuur en het landgoed specifiek.
3. "Ogen en oren in het veld" met een signalerende functie t.b.v. bescherming van het landgoed.
4. Het creëren van een verbindende functie en draagvlak tussen de gebruikers, gemeente, nieuwe bewoners en de zorgcampus.
5. Het uitdragen van het belang van het landgoed als "groene parel" en ecologische verbindingzone in de gemeente.

Het realiseren van deze doelstellingen gebeurt in eerste instantie door het aangaan van de samenwerking met gemeente Heusden, aansluiting bij overleggen en het delen van kennis. Door in een vroeg stadium, de ontwerpfase, de vrijwilligers te betrekken kan gebruik gemaakt worden van de kennis en deze meegenomen worden in de verdere uitvoering.

Daarnaast worden de doelstellingen gerealiseerd door het uitvoeren van werkzaamheden, iedere eerste zaterdag van de maand van 9.00-12.00 uur. Hierdoor is de groep zichtbaar in het veld en direct aanspreekpunt bij vragen.

2.2 Uitgangspunten bij het beheer

De volgende documenten vormen de basis en uitgangspunten bij het beheer:

1. Groenvisie en groenbeheerplan Landgoed Steenenburg d.d. 29-05-2019, opgesteld door Bosgroep Zuid-Nederland.
2. Maatregelenplan Landgoed Steenenburg 2019-2021 d.d. 20-09-2019, opgesteld door Bosgroep Zuid-Nederland.
3. Beheerplan Landgoed Steenenburg d.d. 31-05-2022 met kenmerk 20222426, opgesteld door Van Helvoirt Groenprojecten BV.

3. Vrijwilligers

De eerste werkdag heeft plaatsgevonden op zaterdag 4 juni 2022. In eerste instantie hadden zich via de vereniging 6 vrijwilligers aangemeld. Helaas bleek de start wat minder rooskleurig en trapte we af met 2 mensen. Door de aanwezigheid tijdens de zaterdagochtenden zijn daar diverse vrijwilligers extra uit voort gekomen. Momenteel wordt gewerkt met een groep van 6 vrijwilligers.

4. Uitgevoerde werkzaamheden

Met de club vrijwilligers zijn al hele mooie resultaten gerealiseerd, te weten:

- ✓ Vrij snoeien van wandelpaden door het terugsnoeien van rododendron en verwijderen van braam en houtige opslag.
- ✓ Op mooie takkenstapels en takkenrillen verwerken van vrijkomende materialen bij de werkzaamheden en afgebroken takken in de nabijheid van paden om een verzorgd beeld te creëren.
- ✓ Wilgenstruweel en abelen opschot afgezet aan de noordzijde van het landgoed (Spoorlaan) om het fietspad vrij te snoeien.
- ✓ Opruimen van zwerfafval, totaal circa 10 zakken vol.
- ✓ Afbreken en opruimen van oude afrasteringen verspreid over het landgoed.
- ✓ Versterken van de aanwezige takkenrillen rondom de linde en beuk in de kasteeltuin.
- ✓ Verwijderen van levende klimop uit laanbomen in de laan haaks op het kasteel. Daar waar de klimop in een kale stam groeit is deze gehandhaafd o.a. als schuil- en nestgelegenheid voor vogels en als nectar bron voor bijen. Door het van klimop vrijhouden van de laanbomen is controle op veiligheid mogelijk. Daarnaast hindert de klimop het vormen van jong lot in de kroon van de oude eiken niet meer, waardoor de ontwikkeling niet gehinderd wordt (minder risico op vroegtijdige uitval).
- ✓ Bladvrij maken van paden.

Naast de werkzaamheden met de vrijwilligers zijn de volgende resultaten bereikt:

- ✓ Gesignaleerd dat de waterstand in de kasteelgracht extreem hoog stond n.a.v. inpompen water uit een bronbemaling elders. Deze hoge waterstand kan nadelige gevolgen hebben voor de bomen op het landgoed. Direct na melding heeft de gemeente actie ondernomen en is de waterstand gedaald tot het oude niveau.
- ✓ Gesignaleerd dat tijdens de eerste bouwwerkzaamheden bij de vrije kavels grond opgeslagen werd onder de kroonprojectie van de beuken laanbomen en dat met zwaar materieel binnen de kroonprojectie gereden werd. Gemeente heeft hierop geanticipeerd en gezorgd dat aannemer de bouwhekken op de perceelsgrens geplaatst heeft en de opgeslagen grond verwijderd.
- ✓ Plaatsen van “skigaas” met posters “boombescherming op bouwlocaties” om de laanstructuren te beschermen tijdens bouwwerkzaamheden en bewustzijn te creëren bij de toekomstige bewoners.
- ✓ Grondwerkzaamheden binnen de kroonprojectie van laanbomen, waarbij de aanwezige greppel is gedicht en het maaiveld verhoogt. Gemeente heeft Pius Floris opdracht gegeven onderzoek te doen naar de mogelijk nadelige gevolgen van de werkzaamheden. Conclusie van Pius Floris in het kort; de werkzaamheden hebben een minimale nadelige invloed op de duurzame instandhouding van de laanbomen. Kanttekening hierbij is dat wanneer werkzaamheden met minimale gevolgen meerdere keren uitgevoerd worden het totaal van deze gevolgen toch significant kan worden.
- ✓ Bleswerkzaamheden (markeren van te verwijderen bomen) uitgevoerd in de noordelijk gelegen bosvakken van voornamelijk Amerikaanse eik en nabij ‘t Lupke parallel aan de oostzijde van de Kaspeeldreef samen met gemeente Heusden. Doelstelling is het vrijstellen van laanbomen en inheemse boomsoorten. Tevens enkele kleine open plekken in het bos t.b.v. het aanplanten van inheemse soorten in

het Amerikaanse eikenbos. In de strook van 't Lupke is tevens een doelstelling om een dichte strook van lage beplanting te creëren/handhaven. Om dit te realiseren zijn hier Amerikaanse eiken en esdoorns geveld of afgezet als hakhout. Struikhout krijgt zo de kans om te ontwikkelen en de stobben die hoger zijn afgezet (hakhout) gaan weer uitlopen. Deze actie moet regelmatig herhaald worden om boomvorming in de onderlaag te voorkomen en zo een gesloten beplanting te behouden, alsmede het vrijhouden van de oude inlandse eiken in de laan naast de Kasteeldreef.

- ✓ Afstemmen van de voorgenomen dunningswerkzaamheden met het Groene Hart, Helmus Boons en Adriaan Abeelen samen met Mieke van Oort. Na toelichtingen op de geplande werkzaamheden was iedereen akkoord.

5. Afbeeldingen

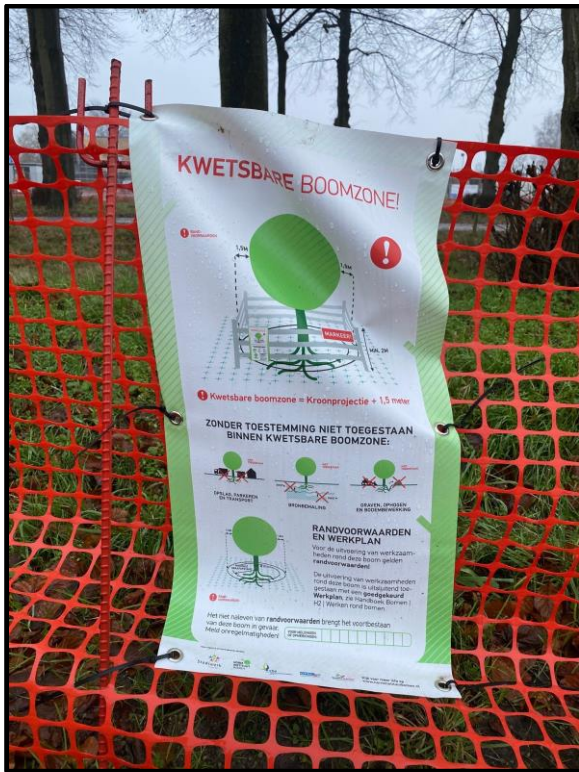
Linde van respectabele leeftijd in de kasteeltuin. Beeldbepalend en ecologisch zeer waardevol. De groeiplaats wordt beschermd door een cirkel van takken, een zogenaamde takkenril. Machines, zoals de grasmaaier, kunnen niet meer binnen de kroonprojectie komen en gevallen bladeren en takken mogen verteren voor een betere bodem.

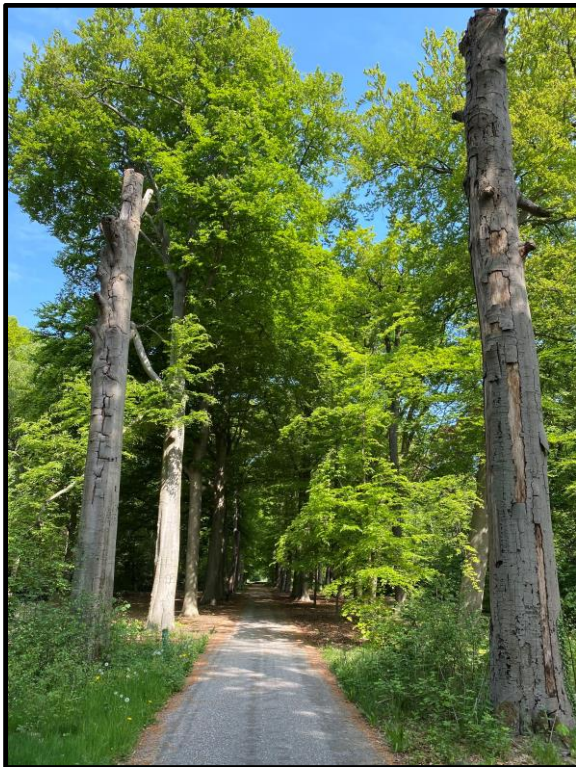
Beuk in de kasteeltuin in de aftakelingsfase. De cirkel van takken beschermd de groeiplaats. Een mooie stap op dit moment zou zijn om in de cirkel 3 linden te planten in een goede groeiplaats. De beuk mag verder aftakelen en zijn ecologische functies vervullen, de linden nemen langzaam het beeld over. De beuk mag helemaal instorten en verteren, er wordt niets geruimd.

Aanwezige boombescherming bestaande uit skigaas. De groeiplaats van de laanbomen wordt op deze manier beschermd tijdens de bouwwerkzaamheden.

Uitleg van het belang van boombescherming.

Waardevolle ecologische elementen in het boscosysteem. Afgestorven bomen, staand en liggend zoals groeiplaats voor schimmels, plek voor insecten, nestgelegenheid voor vogels en winterverblijf voor amfibien.

Werkzaamheden in het bos, ruimen van zwerfafval en verwijderen klimop uit de laanbomen met vrijwilligers.

Staannd op een afgebroken rottende inlandse eik markeren van een Amerikaanse eik. Deze wordt bij de volgende dunning omgezaagd om de nog levende inlandse eiken van monumentale omvang groeiruimte te geven.

Beeld richting de Kasteeldreef van 't Lupke met de grote inlandse eikenlaanstructuur en ondergroei van diverse soorten struikhout genomen op een regenachtige eerste Kerstdag 2022. De eiken zijn heel mooi vrijgezet in de laatste dunning, waarbij met name Amerikaanse eiken en esdoorns zijn afgezet als hakhout. Hierdoor ontstaat meer licht op de bodem voor de groei van (inheems) struikhout en kruiden en wordt de concurrentie met de laanbomen verminderd. Het hakhout gaat weer uitschieten en er ontstaat een dichte onderlaag met prachtige laanbomen met hun kronen erboven.

Een hout/takkenhoop achtergebleven na een dunning als schuilgelegenheid voor bodem broedende vogels, groeiplaats van schimmels, plaats voor insecten, waterbuffering (sponswerking) en voor bodemverbetering in de vorm van humus na vertering. Op de open plek in het bos is ruimte ontstaan voor jonge aanplant van inheemse soorten, bijvoorbeeld; zoete kers, haagbeuk, linde, kamperfoelie.

Bosstrook naast het toernooiveld (uit de tijd van Het Land van Ooit). Rechts in beeld de stammen van de inlandse eiken laanbomen, links met name Amerikaanse eiken. De Amerikaanse eik is vele malen concurrentie krachtiger dan de inlandse eik en op deze locatie misschien maar 1/3 in leeftijd. Om de laanbomen (inheems) voldoende groeiruimte te geven en langzame verdringing te voorkomen is het een idee om de Amerikaanse eiken te verwijderen en de strook in te planten met inheems struikhout.